

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Delectatio qualis in concione esse debeat. cap. 16.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

(ait) si voluptatem praestatura est virtus, ideo propter hanc petitur, non enim hanc praestat, sed & hanc, nec huic laborat, sed labor eius quamvis aliud petat, hoc quoque assequitur sicut in aruo quod segeti proficillum est, aliqui flores internascuntur, non tamen huic herbulæ, quamvis delectet oculos tantum operis insumptum est, aliud fuit serenti propositum, hoc superuenit, sic voluptas non est merces, nec causa virtutis sed accessio, nec quia delectat placet, sed quia placet delectat] Ita prudenter Seneca, quæ ad propositum nostrum quisque accommodet.

Delectatio qualis in concionibus esse debeat.

Cap. XVI.

Dicamus iam aliqua enucleatius, cum hic sit opportunus locus, nec alibi fortassis opportunior occurret, quæ sit tenenda, quæ fugienda Christiano Oratori delectatio. Vera & grauis meo iudicio delectatio in dicendo illa est, quæ in rerum ac sententiarum pondere sita est, maximèque dicendo conficitur, quam ob causam, etiam ipse Cicero eum volebat esse Oratorem: qui non ex Rhetorum officinis, sed ex Academia spatij extitisset. Quare studeat Christianus doctor delectationem facere per loca scripturæ aliquot eximia, & sapienter enucleata, per pulchras & illustres Metaphoras ac similitudines, per Allegorias, & Figuras, per exèpla, per accommodatas descriptiones rerum vtilium; per actionem decoram vocis ac gestuum naturalem, & grauem non affectatam non nimis artificiosam, per ordinatam rerum methodum, per genus dicendi dilucidum, afferendo etiam res aliquas nouas, vel nouo modo dictas, modo sint vtilis. Nam quæ sunt satis vulgata, & sæpius repetita non delectant. Hoc persuasum habeat, qui dicit, nunquam se iucundius maiorique cum voluptate audiri à populo, quam cum vel aliquid noui discit, vel sentit, se pio aliquo motu affici, in materia vtili, & facili. Huius rei experientia est locuples testis. Solet plurimum varietas delectare, ita docet Marcus Tullius, variare inquit ordinem, maximè oportebit, nam in omnibus rebus similitudo est satietatis mater] Et iterum tractatio varia esse debet, ne aut cognoscat artem, qui audit, aut defatigetur similitudinis satietate. Adde ego videndum esse, vt sit ea varietas, quæ adiuuamentum afferat motui, cui delectatio seruire debet, non autè impedimento sit. Multos enim sæpè audiui-

In libro qui dicitur Orator.

In quibus delectatio Oratoris Christiani sita sit.

Varietas delectat, non tamen omnis. Lib. 2. de Inuent. Lib. 2. de Orat.

diuimus, qui rerū & verborū varietate ita concionē distinguunt, ut ex varietate delectationē aucupentur quidem, sed nullo plānē motu, atq; fructu auditorum. hoc autē peruerso rerū ordinē est ipsam delectationē sibi finem proponere, non illā, quō oportet, referre, quod ipsum nec Cicero probare potest dum inceptū vocat eum oratorem, qui per se delectationem querit, qui placere magis, quam mouere velit. Addit etiam ibidem Marcus Crassus, orationem sine facietate delectare debere, quod ita sit natura comparatum, ut ea, quę sensus nostros maximē impetunt, ac voluptate, & delectatione accerrimē commouent, alijs celerrimē fastidio quodam, & facietate ab alienemur.

Lib. 3. de
Orat.

Quę delecta
tio vitanda.
4. de Doct.
sap. 14.

Hom. 17.
in epist. ad
Epb.

Scurrilitas
omnibus vi
tanda.

Act. 20.
2. Cor. 2.
Rom. 8.

In eos qui fa
cetijs vtun
tur.

Quę autem fugienda sit concionatori delectatio, dicam etiam autoritate Augustini, & Chrystomi. Illius verba sunt. Nec illa delectabilis est oratio, qua non quidem iniqua dicuntur, sed exigua, & fragilia bona spumeo verborum ambitu operantur, qua nec magna, atque stabilia decenter, & grauius ornantur.] affert ibi exemplum, ex epistola Cypriani, cuius verba in alium finem supra attulimus. Addit Augustinus, quod modo Cyprianus nusquam alibi vsus est.] Chrystomi verò doctrina est in illud Pauli verbum, scurrilitas, quę ad rem non pertinet, vbi multis rationibus vrget, quam sit Christiano homine indignum vti facetijs. Quod si vbiq; omnibus est decorum, Christianis, maximē in suggestu loco tam graui, & serio ei, qui ipsius Christi personam sustinet. Audiamus quibus eius verba Ludimus (ait) dilecti? vis discere sanctorum conuersationem, audi Paulum dicentem, Triennium noctes, ac dies non destiti, cum lacrymis monere vnumquemque vestrum, et multa tribulatione, & anxietate scripsi vobis per multas lacrymas. Et ad Rom. qui sumus in hoc tabernaculo gemimus per singulos dies. Ex hoc mundo; cupiente migrare Apostolo tu rides, & ludis? malorum tuorum causa crucifixus est Christus & tu rides? alapa percussus est, & tu delitiaris?] Hęc ad omnes Christianos, cum Chrystomus diceret, quis dubitet concionatori magis esse cauenda, in prædicando Euangelio, quam alijs inter familiares sermones? Qui autem Concionator vtuntur facetijs, ac risum excitant, ideo faciunt, ut auditorum his lenocinijs ad se trahant: & apparet (quę est hominum multorum leuitas) aliquando id eis ad votum succedere. Multi enim ad eorum conciones confluunt, non vt vitia propria corrigant, non vt mores edoceantur Christianos, sed vt istiusmodi facetijs, & ridiculis narrationibus recreentur: ideoque nihil ferē

ferè ex concione reportant, & alijs referunt, nisi aliquid lepidè dictum perinde vt hi, qui ad Comedias se conferunt, vel in foro eorum circulis interfunt, qui facetijs, & ludicris rebus, ad aurium delectationem, & risum, sua populo ludibria vendunt. Ergo idem sibi conuenire credent nostri Oratores in templis, & suggestibus corā sanctissimo Sacramento, quod histriionibus in scena, & foro? Bone Deus, vbi nam apud sanctos Patres similia legerunt? vbi nam in diuinis literis hæc didicerunt? vereor ne illud hic locum habeat, quod Deus per Hierem: conqueritur, Stupor, & mirabilia facta sunt super terram, Prophetæ prophetabant iniqua, & Sacerdotes plausum dederunt manibus suis, & plebs mea dilexit sic, & quid faciemus in futurum? Ergo si quis fortè a me expectet, vt sicut Rhetores Ethnici de Ridiculis agunt, ita ego aliquid adijciam de ijs in hoc opere, huic ego Ambrosij verbis respondebo. Licet (inquit) interdum honesta ioca, ac suauia sint, tamen ab Ecclesiæ abhorrent regula, quoniam, quæ in scripturis Sanctis non reperimus, ea, quemadmodum vsurpare possumus? cauendum etiam in fabulis, ne misceant grauitatem seuerioris propositi. Væ vobis, qui ridetis, quia flebitis ait Dominus, & nos ridendi materiam requirimus? vt hic ridentes, illic fleamus, & adhuc addit non solum profusos, sed omnes etiam iocos declinandos arbitror, plenum tamen suauitatis & gratiæ sermonem esse non indecorum. sic Ambrosius ad omnes loquitur, quid ad Concionantem, diceret?

Hier. 5.

Lib. 1. de Offic. 6. 23.

Genera causarum, & concionum Rhetoricæ Sacre.

Cap. XVII.

Significatio sine, quem Christianus Orator propositum habere debet, ostensisq; eius officijs, quæ referri ad eum finem oportet, reliquum est, vt de materia, & causarum generibus eidem oratori subiectis consequenter agamus.

Quæcumque cadunt sub oratoris Christiani facultatem, sunt quibus placuit ea ad quinque capita reuocare: credenda, speranda, timenda, fugienda, agenda. Sed fortè sit, cui hæc diuisio minus placeat eo argumento, quod vel plura poterant capita, vel pauciora distingui. Addi enim poterant, toleranda, spernenda, amanda. Quippè res aduersæ, & huius vitæ calamitates non credendæ, aut sperandæ, aut timendæ, aut fugiendæ sunt, nec demum agendæ sed ferendæ. Res verò prosperæ,

Q acbo-